

DOLINSKA ROMANJA IN BOŽJE POTI

Svete Višarje

Romanje na Svete Višarje je bilo dvodnevno. Tja so se Dolinci odpravili, ko so pospravili zadnje seno, največ med obema vojnama. Takoj po drugi vojni nekaj časa ne, okrog leta 1960 pa spet. Danes gredo tja gor redki posamezniki; z avtobusom ali osebnim avtom in žičnico. Nekdaj peš iz Doline do Podnarta, od tam z vlakom do Žabnic, od Žabnic pa peš na vrh. Ob poti so bila zložena metrska bukova polena, ki jih je bilo treba nesti na vrh, ženske običajno po eno poleno, moški po dva, marsikdo je nesel celo tri. Vsako poleno je pomenilo odpustek za greh. Nekateri so se znašli in kako poleno pobrali nekje sredi poti, kjer ga je kdo odvrigel, in ga nesli do župnišča. Vedno pa se je našel kdo, ki je vedel in povedal resnico. Vsaka skupina romarjev je imela svojega vodja, iz Doline je bil navadno Matija Meglič, to je bil Matičkov ata. On je bil vodja v pravem pomenu besede, treba ga je bilo ubogati. Nihče ni smel po svoje. Skupaj so odšli, skupaj prišli domov. Vodja je imel veliko odgovornost, da ne bi bilo kaj narobe. Kadar je šel s skupino tržiški kaplan, je bil pa on duhovni vodja. Ko so proti večeru prišli na Svete Višarje, so se najprej uredili, da so spodobni vstopili v cerkev. Bila je navada, da so najprej molili in se Bogu zahvalili za srečen prihod. Takoj so darovali za cerkev, ne v običajno pušico, ampak v posebno skrinjico. Nato so odšli v gostišče, si privoščili kozarec vina, hrano so imeli s seboj. V zgornjih prostorih gostišča so bili urejeni prostori za prenočišče romarjev.

Drugi dan je bila maša ob 10. uri, trajala je skoraj dve uri. Nekateri, ki so lahko hodili, so vstali zgodaj in še pred mašo obiskali kak bližnji vrh. V cerkvi je bilo vedno polno ljudi, prepevali so največ Marijine pesmi, vse v slovenskem jeziku. Sploh je večina božjih poti namenjena Mariji. Po maši so se razkropili in se ustavili pri štantih, ki so bili za romarje izredno zanimivi. Moški so kupovali razne izdelke, italijanske nožke, pipe (*fajfe*) za tobak, vžigalnike (*fajercajge*), česar ni bilo dobiti pri nas. Ženske so kupovale židane rute, zaponke za lase (*knofle*); če je katera imela kakšno liro več, si je privoščila svilene nogavice. Bile so zares lepe in kvalitetne. Ob praznikih so se dekleta postavile z njimi. Žene so izbirale svilene (*židane*) rute, živozelene-rdeče barve. Nosile so jih veliko let, tako so bile kvalitetne. Kakšna ruta bi se še danes našla v stari skrinji v Dolini. Kupovale so še pisane okraske posebne oblike, značilne za Višarje. Navadno so jih doma v hiši, to je, danes bi rekli v dnevni sobi, obesili pod kakšno podobico svetnika. Kdor je stopil v hišo, je takoj vedel in se pohvalno izrazil, češ »iz vaše hiše je bil pa adn na Višarjah«. Fantje so radi imeli lepe krivce za klobukom, če so imeli srečo, so jih kupili na Svetih Višarjah, zmeraj jih ni bilo na razpolago. Po nakupih so pojedli še preostali del malice. In se odpravili domov. Vodja je imel precej dela, da je romarje spravil skupaj. Nekateri so si dali duška in šli v gostilne ter si tam privezali dušo; to je bil veseli del romanja. Ves v skrbeh je bil, kdor ni našel svojega klobuka s krivci. Zgodilo se je, da so komu nalašč skrili klobuk.

Vso pot ga je skrbelo, kaj bodo rekli doma, če bo brez klobuka. Na koncu pa so mu ga navihanci le dali. In stvar je bila urejena. Ko so se iz Podnarta peš vračali v Dolino, so se ustavili v Kovorju Pri Jurčku, si potešili žejo in nadaljevali pot v Dolino. Na to romanje ni mogel vsak, ker je bilo naporno. Tudi niso hodili vsako leto, na tri ali štiri leta (iz intervjuja z Zdravkom Dovžanom).

Trsat

Tudi na to dvodnevno romanje so Dolinci hodili v zgodnjem jesenskem času. Bilo je strogo versko romanje, namenjeno molitvi in petju cerkvenih pesmi. Na Trsat je šel z romarji vselej župnik ali kaplan. Bilo je naporno. Zgodaj zjutraj so romali peš do Podnarta in nato z vlakom do Reke. In nato po nič koliko stopnicah do cerkve. Izredno resno romanje je bilo to, v manjših skupinah. Večina dolinskih romarjev je prvič okusila posušene morske ribe. Bile so zelo slane, posledica je bila huda žeja. V zakristiji so nakupili svetinjice, tudi za sorodnike, in jih nesli domov za spomin na Trsat. Nekateri so jih nosili okrog vratu, nekateri so jih obesili doma na steno, nosili so jih v žepu ali v denarnici, pomenile so jim varnost.

Ustni vir

Zdravko Dovžan (roj. 1944), Dolina ob Tržiški Bistrici, 10. 1. 2011.

